

Preek Capelle-Schollevaar, 12 december 2004, 9.15 uur (derde Adventszondag, viering H. Avondmaal)

Lezing: Openbaring 22: 6-21 (kerntekst: vers 16b)

Heeft u weleens een hele nacht niet geslapen? En jij, ben je weleens een hele nacht wakker geweest? Misschien toen je op kamp was, en een hele nacht niet hebt geslapen. Of wellicht zijn hier militairen of oud-militairen, die weleens een hele nacht wacht moesten lopen. Heel wat mensen draaien nachtdiensten. En misschien heeft u weleens een nacht gewaakt bij een ziekbed.

Hoe gaat dat? Eerst lukt het nog wel. Je hebt misschien slaap aan het eind van de avond, maar daar kom je wel overheen. Je gaat de nacht in, en dat lukt wel. Maar dan die tweede helft van de nacht. Vanaf een uur of drie, vier. Dan wordt het moeilijker. De vermoeidheid gaat je parten spelen. Aan het begin van de nacht waren er soms nog geluiden: een late trein, een paar auto's van mensen die nog laat onderweg waren. Maar nu is het helemaal stil geworden. Het wordt steeds kouder, je begint te rillen. En het lijkt wel alsof het alleen maar donkerder wordt.

En dan, als je dan net boven de horizon kijkt en de lucht is helder, dan zie je blinkend en schitterend de morgenster! Je kunt 'm niet missen. Strikt genomen is het geen ster, het is de planeet Venus. Na de zon en de maan is de morgenster het helderste licht aan de hemel. En als die morgenster opkomt, dan weet je: 'Hé! Kijk eens! Het duurt niet lang meer! Straks zal de oostelijke hemel gaan oplichten. Straks gaat het dagen, en dan zal de zon opkomen.'

De morgenster: juist in het koudste en donkerste deel van de nacht is die morgenster een teken van hoop, een signaal dat vooruit wijst.

En nu hebben we gelezen dat magnifieke slotaccoord van de Bijbel. Johannes, de oude apostel, hij heeft allerlei visioenen gekregen op dat eiland Patmos, waar hij naartoe verbannen is. Hij heeft het gezien en gehoord, wat God te zeggen heeft in een tijd van vervolging. Want als Johannes deze visioenen krijgt, worden de christenen in het Romeinse rijk wreed onderdrukt. Ze worden gevangen gezet en keizer Domitianus laat ze voor de leeuwen gooien.

Terwijl die nachtmerrie zich voortzet, ziet Johannes in allerlei beelden de strijd voor zich, de strijd van God en het Lam aan de ene kant, het Lam, dat is Jezus. En aan de ander kant: de wereld van de draak en het beest, de satan in zijn wrede vernielzucht, het onverdunde kwaad.

Maar de strijd wordt beslist: het Lam is overwinnaar. Hij wint, niet doordat Hij met het zwaard Zijn strijd gestreden heeft, nee, Hij overwint doordat Hij Zichzelf heeft opgeofferd aan het kruis, en doordat Hij opstaat in een nieuw leven. Als dan al het boze verslagen is, dan daalt het nieuwe Jeruzalem neer op aarde.

En dan, als Johannes alles gezien heeft en gehoord, en het allemaal heeft opgeschreven, dan neemt Jezus Zelf het woord. En Jezus zegt: 'Zie, Ik kom spoedig! Laat nu wie onrecht doet, nog maar meer onrecht doen. Laat wie vuil is, nog maar vuiler worden. En wie rechtvaardig is, laat die nog meer rechtvaardigheid bewijzen. Wie heilig is, laat die nog meer geheiligd worden.'

Alle dingen lopen nu naar een climax. Het gaat van kwaad tot erger, en van goed tot nog beter.

Misschien denkt u weleens: 'Ik zie zoveel ontwikkelingen om me heen, die de verkeerde kant uitgaan.' Mensen zeggen dat vaak tegen mij: 'Ik vind het beangstigend, je kunt niet meer rustig over straat. Respect verdwijnt, en het wordt steeds killer.' Natuurlijk moet je daar altijd een beetje mee oppassen, want iedere generatie mensen heeft het idee dat er dingen achteruit gaan. Maar toch: is het niet zo dat het kwaad steeds brutaler wordt? Dat het contrast tussen goed en kwaad gaat toenemen?

Je kunt dan de neiging hebben om te denken: 'Het is avond. De dag loopt ten einde. Het wordt donker.'

Maar hier, in Openbaring 22, is de boodschap veel radicaler! Het wordt niet donker, nee, het is al donker! Het is geen avond, nee, het is nacht. En naarmate de nacht vordert, gaat de satan steeds wilder om zich heen slaan. Denkt u maar aan de Tweede Wereldoorlog. Toen de Duitsers gingen beseffen dat ze de oorlog zouden verliezen, werden ze alleen maar nóg brutaler en wreder. 'Satan gaat rond als een briesende leeuw' (1 Petrus 5: 8), 'want hij weet, dat hij weinig tijd heeft (Openbaring 12: 12).'

Het is geen avond, maar het is nacht. En het loopt tegen de dag. Hoe weten we dat? Dat weten we door die morgenster! 'Ik, Jezus, Ik ben het die Mijn engel gezonden heb, om dit aan u allemaal te betuigen voor de gemeenten. Ik ben de wortel en het geslacht van David, de blinkende morgenster!'

In de nacht straalt de morgenster. En de vraag vanmorgen is: 'Op welke manier kan Jezus nu zo'n blinkende morgenster zijn in uw leven, in jouw leven? Zo'n ster waarnaar je je kunt richten, een ster die je hoop geeft? Of je nou jong bent, en allerlei plannen hebt, en het gaat je voor de wind, of je hebt juist veel tegenslag te verduren, veel lijden, veel zorgen, hoe kan Jezus in uw leven en in jouw leven zo'n blinkende morgenster zijn?

Nou, dan moeten we eerst even kijken naar die eerste aanduiding: 'Ik ben de wortel en het geslacht van David.' Wat betekent dat? De wortel: dat is, zeg maar, de voorvader. En het geslacht: dat is de nakomeling, het nageslacht. En David: dat is de vertegenwoordiger van Israël, en van de hele mensheid. Jezus zegt: 'Ik sta aan de wortel van het menselijk geslacht. Ik was er al voordat er mensen waren. Naar Mijn beeld zijn de mensen gemaakt. Maar Ik ben ook uit David voortgekomen. Ik ben mens geworden, echt mens, en als de beloofde nakomeling van David ben Ik de Messias geworden. Ik ben God en Ik ben mens. Ik sta aan het begin, als de wortel, en aan het eind, als het geslacht. En dát is de bron van hoop, waaruit wij mogen putten. Jezus heeft een brug geslagen tussen hemel en aarde. Doordat Hij op aarde kwam, en Zijn leven gaf voor onze zonde, zijn alle obstakels naar God toe uit de weg geruimd.

Zijn leven is het bewijs, dat God van mensen houdt, en bij mensen betrokken is, en dat God door zal gaan, rusteloos door zal gaan om mensen voor Zich te winnen, want Hij wil niet dat iemand verloren gaat.

Als wij straks het Avondmaal gaan vieren, dan is het alsof in de nacht die morgenster helder gaat stralen.

Dat Avondmaal, dat wijst terug, dat herinnert aan de Messias die op aarde kwam. Wortel van David, God Zelf, en tegelijk: geslacht van David, echt helemaal mens geworden. Hij had alles voor ons over. Als u het brood neemt en de wijn drinkt, denk dan maar aan dat bloedende lichaam aan het kruis: voor u, voor uw zonden, om u te redden hing Hij daar!

Maar die morgenster is niet alleen een herinnering, het is ook een teken, nu, hier! God verlaat ons niet! Hoe donker de nacht ook is, God laat het licht van die ster over ons leven hier in de kerk stralen! Jezus leeft, ook nu! Concreet regeert Hij, ook in jouw leven, in uw leven. Hoe meer je je leven aan Hem toewijdt, hoe duidelijker je dat ziet. Als je Hem betreft bij alles wat je doet, bij elke stap, elke beslissing, elke keuze, als je het bidt: Geef mij Uw leiding, dan gaat Hij ook mee. Als je roept om hulp, dan zal Hij laten merken dat Hij er is, en dat Hij leeft. En als je je beschikbaar stelt: 'Here Jezus, hier ben ik, zegt U maar waar U mij geberuiken wilt in Uw dienst', dan zul je het ongetwijfeld gaan merken, dat Hij wil gaan zegenen door jou heen, door u heen, dat Hij u wil gebruiken op een verrassende manier.

De morgenster herinnert aan Jezus komst op aarde, de morgenster straalt ook nu! Maar bovenal wijst de morgenster heen, vanzelfsprekend, naar de morgen die gaat komen. 'Ik kom spoedig!' zo klinkt het keer op keer in Openbaring 22. En Jezus is heel eerlijk en heel duidelijk, in vers 14: 'Zalig zijn zij, die hun gewaden wassen, opdat zij recht mogen hebben op het geboomte des levens en door de poorten ingaan in de stad. Buiten zijn de honden (dat is niet letterlijk bedoeld als die trouwe viervoeters, honden, dat betekent hier: ieder die vuiligheid uithaalt, ieder die onrein is in Gods ogen). Buiten zijn de honden, en de tovenaars (iedereen die zich inlaat met occulte praktijken en die contact zoekt met de geestenwereld), de hoereerders, de moordenaars, de afgodendienaars, en ieder die de leugen liefheeft en doet.'

Ja, Jezus maakt duidelijk scheiding. Wie zich van God afkeert, blijft definitief in de nacht. 'Buiten zijn de honden, de tovenaars' enzovoorts. Buiten Gods licht. Buiten Gods liefde. Buiten Gods aanwezigheid. Buiten Gods warmte. Maar wéér is er die uitnodiging. Jezus kan het niet laten, om nog éénmaal een uitnodiging te doen: 'En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En wie het hoort, zegge: Kom! En wie dorst heeft kome, en wie wil, neme het water des levens, om niet!'

Dát is Avondmaal vieren, gemeente! Je richten op die morgenster, Jezus die Zijn leven gaf, die nu leeft en regeert, en die de dag aankondigt, die komt. Jezus, Hij staat klaar om u te ontvangen! 'Wie dorst heeft, laat hij, laat zij komen! Je mag drinken, om niet! Je hoeft er niets voor te doen, het is puur: genade!'

Jezus de blinkende morgenster. In het donkerst van de nacht staat Hij te stralen. Jochen Klepper was een Duitser, geboren in 1903, als zoon van een predikant en een kunstenaar. Hij ging theologie studeren, maar het lukte niet. Jochen worstelde met psychische klachten. Dan gaat hij werken als journalist. En hij ontmoet een Joodse weduwe, die dertien jaar ouder is, Hanni Gerstel-Stein. Ze heeft twee dochters.

Als ze getrouwd zijn, wordt het nacht in Duitsland. De familie Klepper wil niets van deze Joodse vrouwen weten. Jochen wordt veracht en uit de familie gebannen. Hij zet alles op alles om zijn vrouw en stiefdochters te redden. In 1939 kan de oudste dochter via Zweden naar Engeland ontkomen. Maar wat Jochen ook doet voor de jongste dochter Renate, het lukt hem niet om haar in veiligheid te krijgen. Het net sluit zich steeds meer om het drietal heen, totdat ze weten dat hun arrestatie voor de deur staat, dat ze op transport gezet zullen worden naar de vernietigingskampen. Jochen kan het geestelijk niet aan, en op 11 december 1942 gaan ze samen, drie personen, vrijwillig de dood in.

Na hun dood ligt er een briefje met een aantekening: 'Wij sterven nu. Ook dat is in Gods hand. Wij gaan vannacht gezamenlijk in de dood. Boven ons staat in deze laatste uren het beeld van de zegenende Christus die zich voor ons inzet.' Het is nooit Gods wil dat mensen de hand aan zichzelf slaan. Maar zelfs als mensen in de diepste, inktzwarte duisternis van hun leven tot die vreselijke stap komen, is er genade mogelijk bij God. Boven de nacht van deze wereld, boven de pijn en de onzinnige wreedheden, boven zorgen en nood en ellende, is er het beeld van de zegenende Christus, die zich inzet voor u en voor mij. Boven de duisternis en de donkerheid straalt het licht van de morgenster. Jochen Klepper, hij schreef een gedicht, kort na de Kristallnacht, die afschuwelijke Jodenvervolgving in 1938. Weet u wat hij schreef?

*De nacht is haast ten einde, de morgen niet meer ver.
Bezing nu met verblijden de heldere morgenster.
Wie schreide in het duister begroet zijn klare schijn,
als hij met al zijn luister straalt over angst en pijn.*

*Hoevele zwarte nachten van bitterheid en pijn
en smartelijk verwachten ons deel nog zullen zijn
op deze donkre aarde, toch staat de stille pracht,
de ster van Gods genade aan 't einde van de nacht.*

'Boven ons staat het beeld van de zegenende Christus die zich voor ons inzet.'

Ziet u Hem? Die zegenende Christus? Hij deelt brood en wijn. Hij geeft Zichzelf. En wat er ook gebeurt in uw leven, wat jij ook mee gaat maken in jouw leven: blijf je concentreren op de morgenster! En zing het mee, met Jochen Klepper, met Hanni en Renate, met al die mensen die mee uitkijken naar de grote morgen, zing het mee, met de hele gemeente, boven en hier beneden, Gezang 130: 'De nacht is haast ten einde, de morgen is niet ver! Bezing nu met verblijden de heldere morgenster!' Amen.

Om (samen?) over na te denken:

1. Wat doet de herinnering aan Jezus' kruisdood en opstanding met u?
2. Ervaart u in het hier en nu de nabijheid van Jezus? Zo ja, hoe? Zo nee, hoe zou dat kunnen komen?
3. De morgenster draagt de belofte van een nieuwe dag in zich. Kunt u concreet maken wat dat voor u inhoudt?

Reageren? Bel of mail: René van Loon, 010-442 6280, c.m.van.loon@freeler.nl